

rijksuniversiteit
groningen

Wetenschapswinkel Courant

Jaaroverzicht 2012

Inhoud

Voorwoord	3
Bèta Wetenschapswinkel Schipper mag ik overvaren?	4
Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie Een Rus, een Chinees en een Duitser...	7
Wetenschapswinkels in de media	9
Projecten in de prijzen	10
Henk Mulder facultair docent van het jaar	10
2012 in beeld	11
Wetenschapswinkels Internationaal Interview Daniel Ludwig	12
Wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde Green Mind Award: the afterparty	14
Wetenschapswinkels Internationaal Antwerpen 10 jaar winkelstad	16
Wetenschapswinkels Internationaal Co-creation of a wordle	17
Bèta Wetenschapswinkel Een moderne vorm van ontwikkelingshulp	18
Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid Weerbaarheidstraining voor mensen met een verstandelijke beperking	20
Even voorstellen: Karen de Bot	21
Wetenschapswinkel Onderwijs Onderwijswinkel wordt valorisatieproof	22
Wetenschapswinkels Internationaal The Science Shop lobby in Europa	23
Publicaties en presentaties in 2012	24

Colofon

De Wetenschapswinkel Courant is een uitgave van de gezamenlijke wetenschapswinkels van de Rijksuniversiteit Groningen.
Mail voor gratis abonnement: tawi@rug.nl

Redactie: Saskia Visser, Rachel van der Kaaij, Karen de Bot
Vormgeving en layout: Kasemir Publiciteit & Vormgeving
Foto cover: Lea Volkers
Druk: Facilitair Bedrijf RUG, GrafMedia

issn: 1389-8612

Van de meeste besproken projecten zijn rapporten en artikelen verschenen. Deze zijn gratis te downloaden op <http://wewi.eldoc.ub.rug.nl/>
Mocht u verdere interesse hebben in een van de besproken onderwerpen, neem dan contact op met de betreffende winkel.

Wetenschapswinkels

Bèta Wetenschapswinkel

Nijenborgh 4, 9747 AG Groningen
Henk Mulder; h.a.j.mulder@rug.nl
telefoon 050 - 363 4436
Karin Ree; c.m.ree@rug.nl
telefoon 050 - 363 4132
Rachel van der Kaaij; r.m.van.der.kaaij@rug.nl
telefoon 050 - 363 4686
wewi-fwn@rug.nl
Twitter: @betawinkel

Wetenschapswinkel Economie & Bedrijfskunde

Postadres: Postbus 800, 9700 AV Groningen
Bezoekadres: WSN-gebouw, Zernikecomplex,
Nettelbosje 2
Peter van Kampen; telefoon 050 - 363 3795
Martijje Lubbers; telefoon 050 - 363 8612
ebwinkel@rug.nl

Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid

Postadres: UMCG,
Sector F, Wetenschapswinkel G&V,
Postbus 196, 9700 AD Groningen
Bezoekadres: Hanzeplein 1, Gebouw de Brug, 3217,
5e etage
Jolanda Tuinstra; j.tuinstra@med.umcg.nl
telefoon 050 - 363 9080

Wetenschapswinkel Onderwijs

Grote Rozenstraat 38, 9712 TJ Groningen
Theo van Batenburg; wewi-onderwijs@rug.nl
telefoon 050 - 363 6667

Wetenschapswinkel Taal, Cultuur & Communicatie

Postadres: Postbus 716, 9700 AS Groningen
Bezoekadres: Oude Kijk in 't Jatstraat 26
Saskia Visser; telefoon 050 - 363 5271
Karen de Bot; telefoon 050 - 363 5887
tawi@rug.nl

De wetenschapswinkels op internet:
www.rug.nl/wewi

Algemeen Twitteraccount Wetenschapswinkels:
@ScienceShopsRUG

Prijs en reis in 2012

Op de voorkant van dit jaarbericht ziet u de interlandse Wetenschapswinkelprijs arriveren op het station in Groningen. Een mooi beeld dat voor ons het afgelopen jaar samenvat. Het jaar 2012 was namelijk een jaar van reizen en prijzen.

Zo won de Bèta Wetenschapswinkel in Antwerpen dus de prijs voor het beste wetenschapswinkelonderzoek in Nederland en Vlaanderen. Ook op het gebied van duurzaamheid werden verschillende wetenschapswinkelprojecten bekroond. Maar niet alleen winnaars krijgen aandacht van de wetenschapswinkels; De Wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde ontfermde zich over goede ideeën die net geen prijs wonnen bij de Green Mind Award. En we zijn ook trots op de andere 5 Groningse projecten die we instuurden voor de interlandse wetenschapswinkelprijs. Prijs of geen prijs, het blijven prachtige projecten.

Gereisd werd er ook volop. We bezochten in mei de Living Knowledge Conference in Bonn, legden contact met een

nieuwe collega net over de grens in Duitsland en Henk Mulder lobbyde o.a. in Brussel en Denemarken. Ook studenten reisden voor hun onderzoek, bijvoorbeeld naar het wereldcongres van Slechthorenden in Bergen (Noorwegen) waar studenten van de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid hun resultaten presenteerden. Maar de mooiste reis maakte het boek "Dermatological Preparations for the Tropics". Dit praktische boek vond nieuwe eigenaars in tal van ontwikkelingslanden en geeft apothekers en artsen de mogelijkheid om hun patiënten betere zorg te verlenen.

Veel leesplezier!

Saskia Visser, Rachel van der Kaaij en Karen de Bot
Redactie Jaarbericht 2012

De Wetenschapswinkeliers vlnr: Theo, Jolanda, Karin, Karen, Martijje, Rachel, Henk, Saskia, Peter.

2012 in cijfers

Statistisch overzicht
vragen en projecten 2012

	Vragen 2012	Afgehandelde vragen 2012	Studenten	Medewerkers	Ext. Publicaties	Presentaties
Bètawinkel	44	40	38	8*	9	13
Economie & Bedrijfskunde	21	16	5	2	-	4
Geneeskunde & Volksgezondheid	47	38	41	3	13	4
Onderwijs	12	7	8	1	3	2
Taal, Cultuur & Communicatie	17	11	80	2	23	6
Totaal	141	112	172	16	48	29

* w.o. 1 betaalde projectmedewerker en 4 vrijwilligers

Schipper, mag ik overvaren?

Zeewaardige projecten bij de Bèta Wetenschapswinkel

Een prachtige match: vragen over milieuaspecten van de scheepvaart en een ex-zeeman als student-onderzoeker. Ruurd van der Meer verliet de zee voor een studie milieuwetenschappen. Bij de Bèta Wetenschapswinkel vond hij twee projecten om zijn kennis over milieu en zijn ervaring als stuurman te combineren, met duurzame scheepvaart in het vizier. Lozing van plaagdieren en uitstoot van schadelijke stoffen: wat doet de scheepvaart met het milieu van kust en havens? En wat is ertegen te doen?

Door Karin Ree

Verstekelingen in ballastwater

Wanneer schepen geen of weinig lading hebben, pompen ze water uit de haven van afvaart in hun ballastwartertanks. Zo blijven ze stabiel tijdens de vaart. In de haven van bestemming

lozen ze dat water weer. In het ballastwater zitten echter ook organismen. Soms overleven deze verstekelingen de reis en de nieuwe omgeving. In het gebied van bestemming kunnen ze een plaag vormen. Dat is geen theorie: de Chinese wolhandkrab, de ribkwal en de zebramosseel zijn slechts enkele voorbeelden van invasies via ballastwater, met enorme economische en ecologische schade.

Om dit soort schade te voorkomen, kun je ballastwater behandelen met chemicaliën of UV licht, waardoor een groot deel van de organismen gedood wordt. Schepen worden door een internationale conventie binnenkort verplicht tot behandeling van ballastwater aan boord. Vrijstelling van die verplichting is mogelijk voor schepen die uitsluitend in één ecologisch homogeen gebied varen. Immers, daar kunnen de dieren zich ook met de stroming of op eigen kracht door het gebied verplaatsen. De vraag is of dat voor de Noordzee geldt: is de Noordzee één pot nat?

Reders veronderstellen vaak dat de Noordzee homogeen is en dat schepen daar vrijgesteld kunnen worden, zo bleek uit een enquête in het onderzoek van Ruurd van der Meer. Installatie van behandelingstechnieken is kostbaar en lastig, zeker op bestaande schepen, dus de reders maken graag van die vrijstelling gebruik. Is die veronderstelling eigenlijk wel terecht?

Is de Noordzee één pot nat?

Om het risico van ballastwater te beoordelen heeft Ruurd op verschillende manieren naar de Noordzee gekeken. Allereerst heb je te maken met stromingen. Kunnen organismen zich met de stroming door het hele gebied verspreiden? Dat blijkt niet zo te zijn, het water komt uit het noorden binnen aan de Britse oostkust en stroomt (tegen de klok in) uit bij de Noorse kust. Er is geen stroming van oost naar west. Ten tweede zijn de fysische kenmerken van het water bepalend. Kunnen organismen door het hele gebied zwem-

men? Ook dat is niet het geval. Het midden van de Noordzee is namelijk veel zouter dan de kustgebieden, waar de havens liggen. Overstekende organismen van de kustgebieden overleven die zoutbarrière niet. Het zoutgehalte van havens is echter wel vaak ongeveer hetzelfde. Transport met ballastwater geeft de organismen dus een kans om nieuwe gebieden te veroveren.

Dat is in de Noordzee in het verleden al veelvuldig gebeurd. Is het leed dus al geschied? Uit de beoordeling van biologische kenmerken blijkt van niet: de verschillende kustgebieden van de Noordzee hebben een andere samenstelling van soorten. Er is dus nog biodiversiteit te behouden.

De Noordzee is dus niet één pot nat. Het gebied wordt zeer intensief bevaren. De vaartijden zijn kort, dus de overlevingskansen in de tanks zijn hoog. Alle reden om zeer zuinig te zijn met vrijstellingen voor behandeling van ballastwater.

De resultaten van dit onderzoek vinden hun weg in de internationale gremia over ballastwatermanagement. Ze bieden aanknopingspunten om een gestandaardiseerde beoordelingsmethode te ontwikkelen. Daarmee kan bepaald worden wanneer er vrijstelling in binnenzeeën verleend kan worden. In de scheepvaart is ballastwater nu een leading issue. Een mooi voorbeeld van hoe onderzoek bij kan dragen tot een zorgvuldiger beleid. Daardoor blijft de Noordzee hopelijk verdere invasies bespaard.

Luchtvervuiling door schepen in havens

De Eemshaven zit in de lift. Ondanks de crisis neemt de scheepvaart in de haven toe en voor de komende jaren wordt groei voorspeld dankzij energie- en offshore activiteiten. De havenbeheerder Groningen Seaports heeft duurzaamheid hoog in het vaandel. Hij heeft gelijk want in de scheepvaart is milieuwinst te behalen. Zo leveren uitlaatgassen van schepen bijvoorbeeld een forse bijdrage aan luchtvervuiling in havens en kustgebieden. Terwijl de luchtvervuilingsbronnen op land

Eemshaven

al lang gebonden zijn aan normen en maatregelen, zijn die voor bronnen van zee pas recent in ontwikkeling.

Hoeveel uitlaatgassen produceren schepen in de havens van Delfzijl en Eemshaven? Wat betekent dat voor de kwaliteit van de lucht in de omgeving? Een optie om de uitstoot te verminderen is het gebruik van walstroom. Schepen aan de kade voorzien namelijk nu in hun eigen energie via hun hulpmotoren. Vergelijk het met een camping,

De resultaten van dit onderzoek vinden hun weg in de internationale gremia over ballastwatermanagement

waar alle auto's continu stationair draaien om de caravans van energie te voorzien. Maar dan groots, een middelmaat tanker is te vergelijken met 100 trabantjes. Net als op de camping zou je in de haven elektriciteit kunnen aanbieden: walstroom. Dat vraagt van een haven echter wel een miljoeneninvestering en daarom moeten de effecten zorgvuldig afgewogen worden. Levert walstroom een verbetering? Met deze vragen ging Ruurd van der Meer aan de slag in zijn stage bij Groningen Seaports.

Je kunt het jezelf gemakkelijk maken en de uitstoot schatten via het bruto jaarlijks brandstofverbruik van de vloot, maar eigenlijk weet je dan nog

niets. Je wilt de te vermijden uitstoot in de haven weten, dus welke schepen liggen daar wanneer, hoe lang en wat doen ze? Ruurd ontwierp een gedetailleerd model met verblijftijden en karakteristieken van verschillende typen schepen, op basis van de gegevens van de havens. Dat gaf hem de mogelijkheid om te voorspellen hoe de uitstoot zich zal ontwikkelen bij toename van energie- of offshore activiteiten. Voor die scenario's rekende hij uit welke toename van de concentratie stikstofoxides en zwaveldioxide te verwachten is.

Frisse zeelucht?

De uitlaatgassen van de schepen in de havens verspreiden zich vooral in de directe omgeving. Hier is de scheepvaart een belangrijke luchtvervuiler, zo blijkt uit de berekeningen. Gelukkig is de lucht in de noordelijke havens desondanks nog veel schoner dan in bijvoorbeeld het Rotterdamse havengebied.

Toepassing van walstroom snijdt nu nog niet zoveel hout, maar is bij de voorspelde toename van scheepvaart in de Eemshaven zeker het overwegen waard. Draaiende motoren leiden in de 'toekomstige' Eemshaven tot ruimschoots een verdubbeling van de uitstoot; walstroom kan die toename beperken tot ca. 20%. Groningen Seaports neemt deze mogelijkheid tot verduurzaming serieus. De beoordeling van de technische mogelijkheden van walstroom is een volgende stap naar een groene haven.

Chinese wolhandkrab

Geert Jan Reinders*Staff Officer Groningen Seaports*

Ergens in het voorjaar van 2012 werd ik benaderd door een student van de RUG. Ruurd van der Meer had via een omweg van mij en Groningen Seaports, de organisatie waar ik voor werk, gehoord. Hij had al een redelijk idee welke kant hij met zijn onderzoek op wilde en vroeg zich af of er voor hem geen afstudeerplaats zou zijn binnen onze organisatie.

Groningen Seaports is een havenbeheerder die al jaren de nadruk legt op een duurzame ontwikkeling van haar havens. Daar past het terugdringen van de uitstoot van schadelijke uitlaatgassen door scheepvaart ook bij. Voor met name binnenvaartschepen en vissersschepen zijn op dat gebied al veel dingen gerealiseerd. Voor de zeeschepen ligt dat veel gecompliceerder. Om ook daarin stappen voorwaarts te kunnen zetten neemt Groningen Seaports sinds 2010 deel aan het Europese "Clean North Sea Shipping" project (CNSS). Onderzoek naar de uitstoot van zeeschepen was tot de komst van Ruurd alleen grofmazig gedaan, met zijn werk geeft hij een veel gedetailleerder inzicht in deze materie. Voor zijn onderzoek kon hij aansluiting zoeken bij wetenschappers en deskundigen binnen het CNSS project. Zijn bevindingen en de door hem gebruikte modellen zijn weer gedeeld met het project en zullen integraal onderdeel zijn van de eindreportage hiervan. De modellen zijn -door Ruurd- nu toepasbaar in havens vergelijkbaar met havens als Delfzijl en de Eemshaven. Een groot winstpunt, want bestaande modellen waren feitelijk alleen maar te gebruiken voor grote havens als Rotterdam en Hamburg. Door het goede werk van Ruurd, de bijzonder prettige en professionele begeleiding vanuit de Wetenschapswinkel, is de stap om nogmaals een student te plaatsen voor een dergelijk onderzoek een hele kleine.

Ruurd van der Meer*Student Milieukunde*

Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

Als een goede en prettige samenwerking. Ik heb twee onderzoeken bij de wetenschapswinkel gedaan; Eén was mijn leeronderzoek en de andere was mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding Energy and Environmental Sciences. Met het leeronderzoek hebben we zelfs de Interlandse Wetenschapswinkelprijs gewonnen!

Wat was er lastig/wat heb je geleerd?

Ik denk dat ik voor iedere student spreek: het is leren onderzoek doen en dat gaat met vallen en opstaan. Er is bij de wetenschapswinkel veel ervaring met onderzoek doen, dus hulp heb ik ook zeker gekregen.

Wat vond je het leukst?

De stimulans vanuit de wetenschapswinkel om naar buiten te treden met het onderzoek. Bijvoorbeeld om naar congressen te gaan en om contacten te leggen met mensen uit het werkveld.

Wat doe je nu?

Ik werk nu bij de NHL Hogeschool in Leeuwarden, bij een expertisecentrum op het gebied van scheepvaart en scheepsbouw. Ook moet ik wat colleges aan scheepsbouwkundestudenten geven. Een leuke en uitdagende baan!

Een Rus, een Chinees en een Duitser kwamen bij een talencursus...

U leerde Duits op de middelbare school, maar het was vooral übungen en aufgaben maken en naamvallen stampen. In uw herinnering hoort u steeds die leraar die u wijst op uw fouten. U liet Duits zo snel mogelijk vallen, maar nu durft u op vakantie in Duitsland uw mond bijna niet te openen. Misschien is het tijd voor een opfriscursus Duits? Dan kunt u de grammatica weer wat ophalen... Maar is dat wel wat u nodig heeft? Met een Language Learning History krijgt u meer greep op hoe u een taal leert en kunt u keuzes maken die bij u passen.

Door Saskia Visser

Het Talencentrum van de Rijksuniversiteit Groningen maakt bij de start van cursussen vaak gebruik van Language Learning Histories en wil dit succesvolle middel graag met meer mensen delen. De vraag is hoe je dat het beste kunt doen. Daarom startte de Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie in het najaar van 2011 met het Talencentrum een groot project rond Language Learning Histories. In 2013 zal het afgerond worden met de publicatie van een boekje. Hoe is dit boekje tot stand gekomen en wat kan iedereen die bezig is met het leren van een vreemde taal ervan opsteken?

Hoe werkt een Language Learning History?

Een Language Learning History (LLH) is een persoonlijk verhaal over hoe je een vreemde taal (of meer dan één) hebt geleerd en hoe dat proces verder verloopt. Dat verhaal kun je op allerlei manieren vertellen. Sommige mensen houden een blog bij, anderen maken een YouTube-filmpje of schrijven het op als opdracht voor hun docent. Het nut van een LLH is dat je je bewust wordt van je eigen leerproces en inzicht krijgt in wat het beste bij jou past. Zo is de start van dit artikel een begin van zo'n LLH waarover je ver-

der na kunt denken. Hoe komt het dat ik geen Duits durf te spreken en wat vind ik dan vooral lastig? Aan welke realistische eisen zou ik wel kunnen voldoen? Waar wil ik de taal vooral voor gebruiken en wat heb ik daarvoor nodig? Wanneer je het leerproces uitgebreider beschrijft moet je natuurlijk ook aandacht besteden aan je successen in de taal. Door dit complete verhaal krijg je meer grip op wat voor jezelf werkt en wat je doel precies is. Daardoor raak je bovendien gemotiveerder om je taalvaardigheid te verbeteren.

Ook LLH's van andere mensen kunnen je helpen: ze zijn herkenbaar, je ziet andere oplossingen, of je merkt dat je niet de enige bent met een bepaald probleem, waardoor je meer zelfvertrouwen krijgt. Daarnaast zijn de LLH's van leerlingen en cursisten ook nuttig voor taaldocenten. De verhalen geven hen de mogelijkheid om meer maatwerk te leveren en de cursisten persoonlijker te ondersteunen en te motiveren.

Aan de slag: 50 studenten, 120 cursisten, 10 docenten, 1 stagiaire

Het was bij de start van het project dus duidelijk dat de persoonlijke LLH's voor een grote groep taaldocenten en taalcursisten nuttig konden zijn. Maar hoe konden we deze persoonlijke verhalen zichtbaarder maken? Hilde Hacquebord en Nanna Haug Hilton, docenten in de

Hoe leert u het best een taal?

minor Toegepaste Taalwetenschap, zullen hierin een interessante opdracht om binnen hun college aan te bieden. Zo gingen er zo'n 50 studenten van verschillende letterenstudies aan de slag met het interviewen van mensen over hun taalleerproces. De interviews met zo'n 120 taalcursisten werkten ze uit tot taalportretten, waarin ze ook theoretische achtergronden uit het college verwerkten. Sommige studenten keken bijvoorbeeld naar de invloed van de moedertaal. De moeilijkste klanken en constructies om in een nieuwe taal te leren, zijn de dingen die in je eigen taal onbekend zijn. Wanneer je dat weet, kun je een onderscheid maken tussen onderdelen die je expliciet moet leren en dingen die je op gevoel kunt doen. Zo moeten Duitsers letten op de volgorde van hulpwerkwoorden in Nederlandse bijzinnen, die is namelijk precies andersom in hun moedertaal. Maar andere volgordekwesties waar bijvoorbeeld Engelsen over struikelen in het Nederlands, gaan voor Duitsers als vanzelf goed. Het verschil met de moedertaal is ook de reden waarom Oost-Europeanen, Turken en Chinezen worstelen met Nederlandse

lidwoorden en Nederlanders met de nasale 'o' uit het Portugees en de plaats van het werkwoord in een Japanse zin. Het Talencentrum en de wetenschapswinkel selecteerden uit het aanbod elf gevarieerde taalportretten. De kern van het boekje, dat uitgegeven zal worden ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het Talencentrum, lag klaar.

We misten alleen nog de stem van de taaldocenten. Wat kun je nu praktisch doen met de persoonlijke verhalen over zelfvertrouwen en motivatie of met de verschillen die je in een groep aantreft? Marijke Laan, studente taalwetenschap en schrijfster van twee taalportretten, zocht in haar bachelorstage naar een antwoord op die vragen door 10 Talencentrumdocenten te interviewen. Daaruit kwamen inspirerende tips naar voren. Zo vertelt een docent hoe ze het voorbeeldmateriaal afstemt op de verschillende voorkeuren in de groep; de een krijgt tips voor mooie liedjes, de ander een artikel over sport. Ook nodigt ze een native speaker uit om mee te oefenen. "Dat is wel heel spannend voor de cursisten, maar ze merken altijd dat ze best kunnen communiceren en dat fouten maken helemaal niet zo erg is. Dat geeft veel zelfvertrouwen en motivatie om door te zetten." Deze docentinterviews leveren een prachtige aanvulling op de taalportretten.

Een voorproefje

Zoals gezegd zal het boekje pas in het najaar van 2013 verschijnen, maar we geven u graag vast een voorproefje van de inte-

ressante verhalen en tips die u erin aan kunt treffen. Om er uw voordeel mee te doen, hoeft u niet eens een talencursus te volgen. Een aanzienlijk deel van de talencursussen die het Talencentrum aanbiedt zijn namelijk cursussen Nederlands voor anderstaligen. Deze cursisten komt u regelmatig tegen in de stad of op het werk.

Even eerlijk: Hoe antwoordt u wanneer iemand in het Nederlands met een sterk buitenlands accent de weg vraagt? In het Engels? U bent niet de enige! En hoewel u het ongetwijfeld goed bedoelt, zult u door het lezen van de taalportret-

"In de winkel doe ik wel eens alsof ik alleen Hongaars en Nederlands kan. Dan moet ik wel een gesprek in het Nederlands houden"

ten van veel cursisten Nederlands gaan begrijpen, dat u hen er niet mee helpt. "In de winkel doe ik wel eens alsof ik alleen Hongaars en Nederlands kan. Dan moet ik wel een gesprek in het Nederlands houden", zegt een van de cursisten daarover. Het vraagt veel doorzettingsvermogen en zelfvertrouwen om je Nederlands te oefenen, blijkt ook uit een aantal andere portretten. Dat is heel wat anders dan de ervaring met Portugees in Brazilië. "Brazilianen doen alles om met je te praten: handen, voeten, objecten pakken. Ze willen communiceren en maken dat

je je thuis voelt. Alle communicatie gaat via lichaamstaal en het Portugees. Het is dus niet moeilijk om de taal in de praktijk te gebruiken", zegt de docente Portugees.

Zo biedt het boekje een schat aan informatie over veel verschillende aspecten van talen leren. Gewoon interessant om eens bij stil te staan, maar ook nuttig voor uw eigen taalleerproces. Welke tips hebben docenten voor cursisten die op vakantie geen Duits durven te spreken en welke past het best bij u? Hopelijk geldt straks voor veel lezers, wat een van de studenten verwoordde: "Voor mij ging er door de interviews een wereld open!"

Anje Dijk

Directeur van het Talencentrum

Wat vond u het leukst aan het wetenschapswinkelproject?

Dat er allerlei informatie binnenkomt die gaat over mijn organisatie, dat die informatie steeds vastere vormen aanneemt, zonder dat je zelf al het werk hoeft te doen. Ik vind dat de Wetenschapswinkel heel goed de structuur en de opdracht bewaakt én prettig kritisch en ondersteunend optreedt.

Hoe waren de reacties binnen de organisatie?

Positief, maar ook kritisch, sommige mensen vroegen zich bijvoorbeeld af of studenten wel goed genoeg kunnen schrijven.

Komt er nog een volgende samenwerking met de wetenschapswinkel?

Als het aan mij ligt wel.

Marijke Laan

Studente Taalwetenschap

Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

Ik vond het een erg leuk project om aan mee te werken. Achter het project stond een enthousiast team. De insteek van het project sprak me ook aan: door zowel interviews te houden met docenten als cursisten, krijg je beide kanten van het verhaal te horen. Samen geven zij een goed beeld over de aspecten van taalverwerving. Het project biedt inzichten, waar we later nog wat aan hebben.

Wat was er lastig?

Het lastigste vond ik het doorvragen in interviews. Sommige interviews liepen

heel soepel en leverden op een natuurlijke manier interessante antwoorden op. Bij een aantal interviews was het lastiger. Bijvoorbeeld omdat de docent een andere moedertaal had of nog te kort les gaf om zich al goed bewust te zijn van de eigen didactiek.

Wat vond je het leukst?

Ik vond de verscheidenheid aan talen erg leuk. Vaak waren docenten die dezelfde taal gaven het redelijk met elkaar eens. Maar tussen talen bleken grote verschillen te zitten. Bijvoorbeeld waar de moeilijkheden in de taal zitten.

Wat heb je eraan voor je toekomst?

Ik wil na mijn bachelor graag de master Nederlands als tweede taal in Amsterdam gaan doen. Hiermee kun je in

het NT2-onderwijs gaan werken, maar ook kun je werken op beleidsniveau. Ik maakte tijdens mijn stage kennis met het onderwijsberoepsveld van deze opleiding, dit vond ik erg leuk. Het bevestigde voor mij dat dit is wat ik graag wil gaan doen."

Wetenschapswinkels in de media

Rouw bij ME/CVS, worstelen en verwerken

Lisanne Fischer schreef haar masterthesis in het kader van de opleiding Klinische Psychologie van de Rijksuniversiteit in Groningen in samenwerking met de ME/CVS-Stichting Nederland over rouw bij mensen met ME/CVS. In deze Medium worden haar onderzoeksresultaten gepresenteerd in de vorm van een samenvatting van haar verslag. Daarnaast wordt gekeken naar aanbevelingen die mogelijk uit haar onderzoek voortkomen. (Tijdschrift van de ME/CVS-Stichting Nederland: MEdium, 2012, 25, 4: 22-23)

Voor iedereen die van taal houdt

Vraag en antwoord met Saskia Visser

GRONINGEN - In Groningen, in Huize Maas, is morgenavond een bijzondere talkshow over de schoonheid van talen, met als hoogtepunt de Grote verkiezing van het mooiste woord van Europa. Saskia Visser van de wetenschapswinkel taal, cultuur en communicatie van de universiteit vertelt. (Dagblad van het Noorden, 20 november 2012)

Ookgepubliceerd als:

Wat is het mooiste woord van Europa?

(Leeuwarder Courant, 21 november 2012)

Liefde, vrijen, genieten, of toch maar lieverfingerspitzengefühl?

(Eindhovens Dagblad, Brabants Dagblad, BN/De Stem, 20 november 2012)

'Kookboek' tegen huidziekten

Een 'kookboek' vol recepten voor goedkope medicijnen tegen huidziekten. Uit Groningen. Voluit heet het Dermatological Preparations for the Tropics: a Formulary of Dermatological Preparations and Background Information on Choices, Production and Dispensing. Met deze gids kunnen apothekers of artsen in de tropen zelf goedkope middelen tegen huidziekten maken; de juiste toepassing staat erbij. Daarnaast kan het dienen als lesboek. Alle recepten zijn gebaseerd op de jongste wetenschappelijke inzichten. Het boek is geschreven door onderzoekers en medewerkers van de opleiding Farmacie van de RU Groningen en uitgegeven door de Wetenschapswinkel van de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen. (Nederlands Dagblad, 6 oktober 2012)

Angst en depressie bij patiënten met de ziekte van Ménière

De Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid doet momenteel veel onderzoek naar de ziekte van Meniere. Recentelijk heeft Soraya Nieuwburg voor de Wetenschapswinkel onderzoek gedaan naar angst en depressies bij patiënten met de ziekte van Meniere en naar hun partners. (www.doof.nl)

Projecten in de prijzen

Green Mind Award: Duurzaam onder de douche

Kunnen studenten en staf de Rijksuniversiteit Groningen duurzamer maken? Dat was het idee achter de Green Mind Award, een prijsvraag voor duurzame plannen op initiatief van de Stuurgroep Duurzaamheid.

Voor de Bèta Wetenschapswinkel was de prijs een echte opsteker. Niet alleen was de winkel één van de drijvende krachten achter het initiatief van de stuurgroep, maar ze leverde ook een prijswinnaar! Honours master studenten Chamon Suresh Gopal en Johannes Wilbertz sleepten de tweede prijs in de wacht met hun plan voor zonnecollectoren voor de warmwatervoorziening van het Sportcentrum. Dit plan kreeg vorm tijdens het Honours Lab Sustainable University van de Wetenschapswinkel en de vakgroep Milieukunde (IVEM).

De eerste prijs ging naar een plan voor verduurzaming van de Bernoulliborg; de derde prijs ging naar het idee van 'solar umbrellas'. Deze drie ideeën zullen in de nabije toekomst gerealiseerd gaan worden. In het Lustrumjaar 2014 kunt u dus in het Sportcentrum duurzaam onder de douche. Bovendien gaat de Green Mind Award in 2014 herhaling wegens bewezen succes: het wordt een tweemaaligs evenement.

Ruurd van der Meer en Karin Ree ontvangen de Wetenschapswinkelprijs in Antwerpen

Dubbele prijs voor onderzoek naar ballastwater

Ruurd van der Meer heeft op 10 oktober de tweede prijs behaald in de Rachel Carson-scriptiecompetitie van de Vereniging voor Milieuprofessionals, met zijn studie over ballastwater management. Ruurd onderzoekt de noodzaak voor ballastwater management in de Noordzee, een hot topic voor het zeemilieu. Elders in het jaarbericht leest u meer over het onderzoek. Op 14 december 2012 won Ruurd met hetzelfde onderwerp in Antwerpen de interlandse Wetenschapswinkelprijs.

De wetenschapswinkels in Nederlanden Vlaanderen stuurden hun beste projecten in. Elke twee jaar wordt de interlandse prijs voor het beste studentonderzoek met maatschappelijke relevantie. De eerste prijs bestaat uit een wisseltrofee, een transparante brug tussen wetenschap en maatschappij gemaakt door Ymke ter Beek (zie voorkant van dit jaarbericht). Daarnaast ontvangt de winnende student-onderzoeker een geldbedrag van 500 euro. De deskundige juryleden beoordeelden 19 inzendingen vanuit 8 universiteiten op maatschappelijke vernieuwing en relevantie, klanttevredenheid, wetenschappelijke kwaliteit en de bereikte leerdoelen voor de betrokken student. De juryleden waren vol lof over Ruurds onderzoek en hopen dan ook dat de onderzoeksresultaten zowel Vlaamse als Nederlandse beleidsmakers wakker zullen schudden.

Henk Mulder facultair docent van het jaar

Coördinator van de Bèta Wetenschapswinkel Henk Mulder is Docent van het Jaar 2012 van de faculteit Wis- en Natuurkunde geworden. Naast zijn aanstelling als coördinator is Henk ook docent in de masteropleiding Educatie en Communicatie bij FWN en docent Science & Society. Studenten nomineren elk jaar de beste docent.

Hoewel Henk niets moet hebben van Idolsachtige verkiezingen, is hij zeer verguld met de waardering die de studenten voor zijn begeleiding hebben uitgesproken.

Samen met acht docenten van de andere faculteiten van de Rijksuniversiteit Groningen streed Henk op 7 februari 2013 om de universitaire Docent van het Jaarprijs 2012. De genomineerde docenten gaven in een kandidatenrousel elk een kort college van ongeveer 8 minuten. Henk legde duidelijk uit wat het nut is van wetenschapscommunicatie waarin de wetenschapper luistert naar en samenwerkt met betrokkenen uit de maatschappij. Uiteraard zette hij met voorbeelden uit wetenschapswinkelprojecten zijn verhaal kracht bij. Het was een mooi rond en bevlogen verhaal. De Godsdienstwetenschapper Justin Kroesen werd door de jury verkozen tot RUG Docent van het Jaar 2012. Maar Henk is natuurlijk onze winnaar, wij zijn heel trots op deze topdocent in ons midden.

2012 in beeld

Onze Rheinprinzessin

Studenten

De collega's

Bezoek festival meertaligheid

Antwerpen

Besser Nachbar an der Hand UND Vetter über Land

Interview met Daniel Ludwig,
Science Shop Vechta/Cloppenburg

Beter een goede buur EN een verre vriend, denkt Daniel Ludwig, de kersverse wetenschapswinkelier bij de Universiteit van Vechta, 100 km over de grens bij Emmen. Op 12 november 2012 opende hij zijn Science Shop met een online conferentie. Daarvoor leverden wetenschappers, bedrijven en maatschappelijke organisaties uit de omgeving een bijdrage, maar er was ook een digitale verbinding met Dresden, Berlijn, Görlitz en Zittau. Daniel Ludwig werkt graag samen met andere Duitse wetenschapswinkels en staat ook zeker open voor een samenwerking wat dichterbij huis, over de grens met Nederland bijvoorbeeld. Hoog tijd om eens kennis te maken dus. We stapten beiden in de trein en spraken elkaar op een terras in Leer. Het werd een fascinerend gesprek over wetenschapscommunicatie in 3D, maatschappelijke valorisatie en uitdagingen voor de regio.

Door Saskia Visser

Mogelijkheden voor een kleine universiteit

De universiteit van Vechta bestaat sinds 2010 als kleine zelfstandige universiteit. Toch is het al een oude instelling, in 1861 was er al een lerarenopleiding in Vechta en dat is nog steeds een belangrijk onderdeel van de onderwijsinstelling. Onderzoek kreeg er een plek in de 18 jaar dat Vechta een dependance van de universiteit van Osnabrück was. "Die Uni" heeft 11 studierichtingen, 7 masters, 3.600 studenten en 164 wetenschappelijk medewerkers. En sinds november 2012 dus ook een wetenschapswinkel.

"Een kleine universiteit heeft voor- en nadelen. Je kunt niet alle projecten oppakken, omdat je wel een docent moet vinden die eraan mee wil werken. Aan de andere kant ben je wel beter zichtbaar dan in een grote universiteit waar

je gemakkelijker verdwijnt in het grote geheel. Er werken veel jonge enthousiaste docenten bij ons, die Vechta gebruiken als springplank naar een grotere instelling of volgende carrièrestap. Dat zijn mensen met energie en ideeën waar je goed mee samen kunt werken, maar helaas gaan ze vaak weer snel weg. Ik ben nog een beetje aan het zoeken naar wie ik wel en niet kan benaderen om mee te werken aan wetenschapswinkelprojecten." Daniel Ludwig is nog maar een jaar in Vechta en in deze regio van Duitsland en hij kwalificeert zichzelf als een beginner. Toch ben ik onder de indruk van wat hij allemaal al voor elkaar heeft gekregen. Hij analyseert scherp de situatie waarin hij zich bevindt en toont zich flexibel in het zoeken naar mogelijkheden.

Valorisatie of samenwerking?

Vechta is een universiteit met veel alfa- en gamma-richtingen; een grote

lerarenopleiding, geesteswetenschappen (religie, cultuur, muziek), sociale dienstverlening, gerontologie en een kleine afdeling agrarische en regionale ontwikkeling. "We hebben zo'n 70% vrouwelijke studenten en er werken bij ons ook meer vrouwelijke docenten dan mannen. Dat is uniek in de regio en misschien zelfs uniek in Duitsland.", zegt Daniel Ludwig met enige trots. Geen bekende omgeving echter voor de econoom Ludwig, die de laatste jaren bij de wetenschapswinkel in Zittau (in het uiterste oosten van Duitsland aan de Tsjechische en Poolse grens) vooral met mannen werkte.

"In Zittau werkten we veel op het gebied van techniek. Dan ligt samenwerking met bedrijven en andere organisaties veel meer voor de hand. Technici en economen hoef je dat niet uit te leggen, die zijn gewend om producten en processen beter en goedkoper te maken. Geesteswetenschappers en maat-

schappijwetenschappers lijken vaak een beetje bang voor geld. Ze denken sneller dat het hun wetenschappelijke onafhankelijkheid in gevaar brengt of ze zijn zich gewoon niet bewust van de mogelijkheden. Wanneer je uitlegt dat het niet gaat om verkopen, maar om samenwerken, dan worden ze wel enthousiast. Juist maatschappelijke valorisatie en samenwerking zijn de kansen voor een universiteit als de onze. Zo heb ik een onderzoeker geholpen om een plek te krijgen in een Europees genderonderzoek. Ze wist gewoon niet dat dit soort mogelijkheden bestonden. In Vechta is nog niet iedereen zo internationaal georiënteerd." Wat dat betreft zit Daniel Ludwig op de juiste plek. Hij is niet alleen de medewerker onderzoekstransfer, maar moet zich ook bezighouden met regionale en Europese netwerken. Dat moet hij wel alleen doen. "In Oldenburg hebben ze tien medewerkers transfer", verzucht hij. Maar dat maakt de noodzaak tot samenwerken alleen maar groter en Ludwig bezit ook zeker een pioniersgeest. "Ik ben als econoom na de Wende naar Oost-Duitsland gegaan. Dat was heel interessant, want daar bestond economie niet!" zegt hij lachend.

Wetenschap en samenleving in 3D

Hoe ziet hij die samenwerking dan voor zich? "Klassieke ideeën over transfer zijn eendimensionaal. Er is een kennisinstituut dat de informatie op de samenleving overdraagt. Bij de wetenschapswinkels denken wij veel meer in tweerichtingsverkeer. De onderzoekers proberen met maatschappelijke partners kennis samen te brengen en nieuwe kennis te creëren. Ik ga graag zelfs nog een stapje verder, ik noem het transfer in 3D, "rund und durch". Je brengt ook mensen uit verschillende regio's samen, wetenschappers en maatschappelijke partners. In Zittau maken ze een digitaal opleidingsprogramma technisch mogelijk, in Vechta verzorgen ze de didactische kwaliteit, de inhoud kan van een maatschappelijke organisatie komen en verschillende groepen in tal van regio's kunnen zoiets dan weer gebruiken. Zo kun je optimaal van elkaars kennis gebruikmaken."

Projecten en mogelijkheden over de grens

Het eerste project voor de Science Shop in Vechta is binnen. De deelstaat Nedersaksen was enthousiast over de opening van de winkel met een online conferentie over Maatschappelijk verantwoord ondernemen. Binnenkort zal er daarom een medewerker worden aangesteld om nog vier van zulke thematische conferenties te organiseren. Op deze manier kunnen wetenschap en

"In grensgebieden spelen ook altijd interculturele en communicatiekwesities. Daarom zou ik ook graag met Nederlandse partners samenwerken."

samenleving met elkaar in contact komen zonder dat fysieke afstand een bezwaar hoeft te vormen. Dat is goed voor de samenhang in de regio en ongetwijfeld het begin van nieuwe projecten. "Natuurlijk willen we ook graag met studenten gaan werken, maar daarvoor moeten we eerst de juiste mensen samenbrengen."

Heeft Ludwig al enig idee wat er speelt in de regio? "Dat is best lastig om te zeggen, ik woon hier pas een jaar. De regio Vechta heeft een goede economie en een lage werkloosheid, maar die economie is wel wat eenzijdig gericht op dierproducten en afgeleiden daarvan, zoals bijv. verpakkingsmiddelen. Daardoor is de regio ook kwetsbaar. De culturele en creatieve sector hebben meer impulsen nodig, denk ik, om het minder eenzijdig te maken. Verder neemt de bevolking hier toe, terwijl we in het Oosten (en in Noord-Nederland, SV) juist te maken hebben met krimp. Dat zijn tegengestelde bewegingen die wel vergelijkbare problemen met zich mee kunnen brengen. En in grensgebieden spelen ook altijd interculturele en communicatiekwesities. Daarom zou ik ook graag met Nederlandse partners samenwerken."

Daniel Ludwig neemt samenwerking ook serieus. Zo'n 6 keer per jaar reist hij af voor overleg met zijn Duitse weten-

schapswinkelcollega's. Meestal vindt dat overleg plaats in Berlijn, zo'n 5 uur met de trein. "Het zou geweldig zijn om ook een samenwerkingsverband met wetenschapswinkels in het grensgebied Nederland-Duitsland te hebben: Groningen, Wageningen, Enschede, Münster en Vechta bijvoorbeeld."

Maar het blijft voor Daniel Ludwig niet bij de goede buur, ook de verre vriend houdt hij graag in het oog: "Ik denk dat Duitsland een brugfunctie kan vervullen tussen Oost- en West-Europa. Al onderkennen veel Duitsers dat zelf niet altijd. In het oosten van Duitsland zijn de banden met Oost-Europa historisch sterk ontwikkeld, terwijl het westen meer gericht is op de buurlanden Nederland, België en Frankrijk. In Zittau werkten we veel samen met Tsjechen en Polen. Er zijn natuurlijk veel parallellen te ontdekken: Hier heb je uitwisseling tussen Duitse en Nederlandse scholen, daar tussen Tsjechische en Duitse scholen. Hier verhuizen steeds meer Nederlanders oostwaarts naar Duitsland, daar verhuizen Polen westwaarts over de grens." We nemen afscheid met de afspraak een lijstje te maken van de onderwerpen die we aan beide kanten van de grens, eventueel in combinatie met andere regio's, op zouden kunnen pakken. De volgende dag zit er al een lijstje met zo'n 10 onderwerpen in mijn mailbox. De Groningse wetenschapswinkels hebben een goede buur gevonden, met "Vetter über Land."

Duitsland telt twaalf wetenschapswinkels

Green Mind Award: the afterparty

In 2012 nam de stuurgroep Duurzaamheid van de RUG, met daarin een vertegenwoordiging van de wetenschapswinkels, het initiatief om een wedstrijd te organiseren: The Green Mind Award. Studenten en medewerkers werden opgeroepen om vernieuwende en prikkelende ideeën rondom een duurzamere universiteit in te sturen. Het is niet toevallig dat de wetenschapswinkels betrokken zijn bij het universitaire duurzaamheidsbeleid. We initiëren regelmatig onderzoek naar duurzame alternatieven, maar stimuleren ook graag anderen om kennis te verwerven, mee te denken, praten en doen. The Green Mind Award, een creatieve stap in een duurzame richting

Door Peter van Kampen, Saskia Visser en Karen de Bot

De wedstrijd onder staf en studenten en nabije relaties van de RUG leverde een keur aan inzendingen op, waaruit uiteindelijk 3 winnaars zijn gekozen. Deze winnende ideeën worden in kort tijdsbestek uitgevoerd om direct duurzaam resultaat te boeken. Maar wat gebeurt er met de overgebleven 59 ideeën? Hoe duurzaam springen we om met duurzame ideeën?

Verduurzamen van de duurzame ideeën

Neal Bouwman, masterstudent van het Honours College, bekeek de ingezonden ideeën van de Green Mind Awards (GMA) eens nader. Op welke wijze konden deze ideeën opgewaardeerd worden tot 'winnende' ideeën? Onder begeleiding van de Wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde deed Neal onderzoek naar duurzaam ondernemen en organiseerde hij een inspirerende dag voor studenten van verschillende faculteiten. Vijf ingezonden GMA-ideeën stonden op deze dag centraal.

Pitchen voor dragons

Op het GMA-follow up event konden studenten hun kennis en creativiteit inzetten ten behoeve van een duurzamere universiteit. In groepjes van 4 à 5 studenten en ondersteund door een aantal experts uit het veld bogen ze zich over 5 samengevatte ideeën. Welk idee vonden ze het beste en op basis waarvan neem je zo'n besluit? Na een discussie maakte elk groepje een keuze en aan dat idee werd de rest van de dag gewerkt. Natuurlijk was er ook ruimte voor een korte training 'How

to pitch your plan'. Aan het einde van de dag konden in vijf korte en inspirerende pitches de resultaten gepresenteerd en bediscussieerd worden. Goede ideeën als drijvende studententuinen op de vijver van het Zernike Complex, een app voor je persoonlijke energieverbruik en de inzet van groene straatverlichting werden uitgewerkt tot concretere plannen. Om er nog een extra 'ondernemers-tintje' aan te geven, kwam een aantal externe deskundigen als echte 'dragons' de studenten het vuur aan de schenen leggen. Deze groep deskundigen bestond uit een ondernemer, een beleidsmedewerker, de organisator van platform Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en een RUG-medewerker Interne Voorzieningen.

Geslaagde formule

De uiteindelijke ideeën die de studenten op de brainstormdag ontwikkelden, zijn teruggegeven aan de stuurgroep Duurzaamheid. De stuurgroep zal vervolgens zijn beste beentje voorzetten om deze ideeën ten uitvoer te brengen. De Wetenschapswinkel Economie en Bedrijfskunde stelt graag alle gebruikte materialen en uitkomsten beschikbaar voor alle geïnteresseerden. Ook zullen we zeker de aanpak van de dag, inclusief ervaringen en evaluaties van de deelnemers gebruiken om volgend jaar ook zulke inspirerende bijeenkomsten te organiseren op andere thema's. We kunnen spreken van een geslaagde formule om de potentie van studenten in te zetten voor maximale maatschappelijke impact!

De duurzame groei-vraag leek een mooie uitdaging voor een wetenschapswinkel-onderzoek

Managers en duurzaamheid

Het GMA-follow up event was niet het enige wat Neal deed voor de wetenschapswinkel op dit terrein. Het begon allemaal al veel eerder. Eind 2011 ontstond de het idee om na te denken en te onderzoeken hoe mensen, en in het bijzonder managers, duurzame keuzes maken. Het gaat hierbij niet om keuzes die langdurig resultaat opleveren, maar juist die keuzes die een duurzamere wereld tot gevolg hebben. Op zichzelf is het thema duurzaamheid niet vreemd voor managers. Maar als we om ons heen kijken, zien we bij bedrijven vaak beleid gericht op interne verduurzaming van secundaire processen. Voorbeelden hiervan zijn het besparen van printerpapier, het beperken van afval en het eten van fair-trade producten in de kantine. Dit zijn natuurlijk mooie stappen op weg naar een duurzamere wereld. Er is echter nog een wereld te winnen als 'alle' bedrijfsbeslissingen, zoals investeringen, nieuwe producten, nieuwe markten, marketingcampagnes, personeelsbeleid, transport en logistiek duurzaam

woulden zijn. Je hebt daarvoor een eenduidig en toepasbaar duurzaamheidscriterium nodig. Hierin zijn al grote vorderingen gemaakt, zowel wetenschappelijk als in de praktijk, maar de gedachte om ook de interne beslissingen te toetsen aan een ruimere ook op de omgeving gerichte impactscore is nog vrij nieuw. Daarom moest er een duurzaamheidsmethodiek komen die kan dienen om de meest duurzame beslissingen te kunnen nemen. Het gevolg daarvan is een zo groot mogelijke impact op duurzame groei.

De duurzame groei-vraag en de gedachte hoe managers of leiders in organisaties daarmee om zouden willen en kunnen gaan leken een mooie uitdaging voor een wetenschapswinkelonderzoek. Daarin werd de start gemaakt met de ontwikkeling van een duurzame groei-index, die moet dienen als alternatief naast economische groei en aandeelhouderswaarde. Een student was snel gevonden in Neal Bouwman, een multidisciplinair talent met achtergrond in psychologie en biologie. Hij wilde die uit-

Een van de ideeën bij de Green Mind Award, een groentetuin op het Zerniketerrein, wordt dit voorjaar al werkelijkheid door een samenwerking van het Facilitair Bedrijf en een groep studenten met groene vingers.

daging wel aan gaan om eens buiten zijn vakgebieden aan de slag te gaan op terrein van economie en bedrijfskunde. Zo blijkt maar weer eens dat wanneer je je neus ergens insteekt je op heel verrassende plekken terecht kunt komen!

Neal Bouwman aan het woord

Hoe heb je het wetenschapswinkelproject ervaren?

De samenwerking met de Wetenschapswinkel heb ik als heel positief ervaren. Het werken aan een project compleet buiten mijn studiegebied, van een veel meer praktische aard, was voor mij erg leerzaam. Ik zou zo weer in zo'n project stappen en zou het iedereen die wat extra's wil doen aanraden. Wat er lastig was, was het bedenken van een concreet onderwerp waar we echt mee aan de slag gingen. Die zoektocht heeft even geduurd.

Wat heb je geleerd?

Ik heb vele dingen geleerd. Naast de praktische kennis die ik heb opgedaan met het organiseren van het event, kreeg ik ook meer zelfvertrou-

wen in mijn capaciteiten om iets te organiseren. De kleine successen tijdens het organiseren, zoals het binnenhalen van een geldschiet, een deelnemer, een panellid of een expert vond ik het leukst. Daarnaast waren de gesprekken met de wetenschapswinkel altijd erg inspirerend en tof, waardoor ik erg enthousiast werd over het project. En het succesvol organiseren van een event geeft je natuurlijk een gevoel van trots.

Wat zijn je plannen?

Ik zou graag nog een project willen doen in samenwerking met de wetenschapswinkel. Het liefst iets waarvoor ik moet reizen. Alleen ben ik volgend academisch jaar afgestudeerd van de RUG, dus weet ik niet wat de mogelijkheden dan zijn. Mo-

menteel zit ik in New York City en doe ik een onderzoeksproject aan Columbia University om mijn Research Master "behavioral cognitive neurosciences" af te ronden.

Neal Bouwman

Een moderne vorm van ontwikkelingshulp

of hoe een kleine Afrikaanse apotheek meer kan doen voor haar patiënten

Goedkoop, praktisch, effectief én veilig. Dat zijn de sleutelwoorden voor goede medicijnen in ontwikkelingsgebieden. En het is mogelijk als lokale apothekers zelf, met de juiste instructies, medicijnen maken uit basis ingrediënten. In oktober 2012 gaf de Bèta Wetenschapswinkel een boek uit met recepten, waarmee Afrikaanse apothekers hun eigen zalven en crèmes tegen tropische huidziektes kunnen maken

Door Rachel van der Kaaij

Lokale productie

Zelf medicijnen maken, het 'bereiden', wordt in Nederlandse apotheken bijna niet meer gedaan. Het is te duur geworden, vanwege de hoge arbeidskosten. Maar in Afrika ligt dat anders: daar zijn de voorverpakte middelen relatief duur, terwijl apothekers uit basis ingrediënten eenvoudig zelf goedkope geneesmiddelen voor hun patiënten kunnen samenstellen. In een aantal Afrikaanse landen wordt zelfs vanuit de overheid

het beleid gevoerd dat lokale ziekenhuizen een deel van de geneesmiddelen zelf moeten bereiden. Maar waar vinden de apothekers betrouwbare informatie hoe dit te doen? Sinds kort dus in Groningen, bij de Bèta Wetenschapswinkel.

Tropische omstandigheden

Het boek 'Dermatological Preparations for the Tropics' beschrijft de recepten voor 35 preparaten, waarmee veel voorkomende tropische huidziekten zoals schurft, schimmelinfecties en eczeem kunnen worden behandeld. Maar ook zonnebrandcrème en de verzorging van brandwonden komen aan de orde. De recepten zijn speciaal geselecteerd of ontwikkeld voor gebruik in de Tropen en voor kleinschalige, low-tech bereiding. Apotheken en patiënten in arme landen en regio's hebben vaak geen mogelijkheid om de preparaten koel te bewaren. Daarom zijn de recepten aan-

gepast om de preparaten zo stabiel en houdbaar mogelijk te maken. Dat betekent dat je bijvoorbeeld een pot met deksel moet gebruiken en geen tubes, omdat de zalf geroerd moet kunnen worden. Voor een goede basiscrème vielen heel wat gebruikelijk stoffen af, omdat deze de crème te dun maken boven 30°C, de gemiddelde bewaartemperatuur in een apotheek in de tropen. En voor sommige ingrediënten, zoals conserveringsmiddelen, moesten we goed zoeken naar de beste alternatieven; deze stoffen zijn niet zo stabiel bij hogere bewaartemperaturen. Omdat de gemiddelde Afrikaanse patiënt weinig opleiding heeft, moesten de middelen eenvoudig toe te passen zijn. Medicijnen waarvoor ingewikkelde gebruiksschema's gelden, of die gevaarlijke bijwerkingen geven bij verkeerd gebruik, vielen dus ook af. Naast de recepten bevat het boek aanvullende praktische én medische informatie: over hygiëne en veiligheid, verpakking en houdbaarheid van de preparaten, en de toepassing van de middelen bij verschillende ziektes. Daardoor kan het ook als studiemateriaal worden gebruikt voor apothekers en dermatologen in opleiding.

Een ongebruikelijk winkelproject

In 1990 gaf de toenmalige Wetenschapswinkel Geneesmiddelen de eerste editie van het boek uit. Het werd veel gebruikt door de artsen van de werkgroep Tropische Dermatologie van de Nederlandse Vereniging voor Tropische Geneeskunde: zij zetten het in bij hun werk in ontwikkelingsgebieden, waardoor de beschikbaarheid van betaalbare middelen gegarandeerd was. Van hen kwam dan ook het verzoek om een update te maken en het boek opnieuw uit te geven. De nieuwe versie is geschreven door een team van vrijwilligers bestaande uit dermatologen en farmaceuten, onder coördinatie van de Wetenschapswinkel. De opmaak en druk van het boek zijn gefinancierd door diverse kleine stichtingen, zodat het gratis vertrekt kan worden aan artsen en apothekers in ontwikkelingsgebieden. De informatie is nu weer helemaal up-to-date met de wetenschappelijke literatuur en de adviezen voor geneesmiddelgebruik van de Wereldgezondheidsorganisatie. En natuurlijk, in tegenstelling tot de vorige editie, online beschikbaar.

De wereld over

Het boek valt in goede aarde. Bij de Kilimanjaro School of Pharmacy in Tanzania hadden ze nog één beduidend exemplaar van de eerste editie beschikbaar: stukgelezen. Nu krijgen alle studenten hun eigen exemplaar

als studiemateriaal, en als naslagwerk voor op hun nieuwe werkplek. In Ethiopië heeft de lokale 'Drug Information Service' zo'n 70 digitale versies op CD-ROM doorgestuurd naar alle openbare ziekenhuizen. En inmiddels hebben al vele Nederlandse tropenartsen het boek meegenomen op reis, of doorgestuurd naar hun contacten in Gabon, Haïti, Malawi...

Voorlopig zijn we nog hard bezig om het boek daar te krijgen waar het nuttig is: kleine ziekenhuizen en dermatologische klinieken, en apothekers met een klein lab voor medicijnbereiding. Als deze uitgave zijn weg heeft gevonden wordt het tijd voor een nieuw project. Of dat een Franse vertaling wordt, of een website of App, of een heel nieuw project, daar denken we nog even over na.

'Dermatological Preparations for the Tropics. A formulary of dermatological preparations and background information on therapeutic choices, production and dispensing'. Peter Bakker et al, 2012. Het boek is gratis verkrijgbaar voor 'health workers' in ontwikkelingsgebieden. In andere gevallen wordt een bijdrage van 15,- euro gevraagd. Aanvragen: stuur een e-mail met vermelding van het gebruik van het boek naar wewi-fwn@rug.nl. Of download de pdf via www.rug.nl/wewi/dermatology. Like ons op facebook: www.facebook.com/dermpreps

Reacties

This is to inform you that the two copies of "Dermatological Preparations for the Tropics" arrived safely. I have received them today and already in use. Staff in the compounding section are over excited!

John Pemba, apotheker, Tanzania

The main problem to provide the service is lack of formulary, now I am confident that this will be resolved through your generous support of the books to these hospitals.

Abeba Gulent, technisch adviseur regionale ziekenhuizen, Ethiopia

De opzet van het boekje is uit mijn hart gegrepen

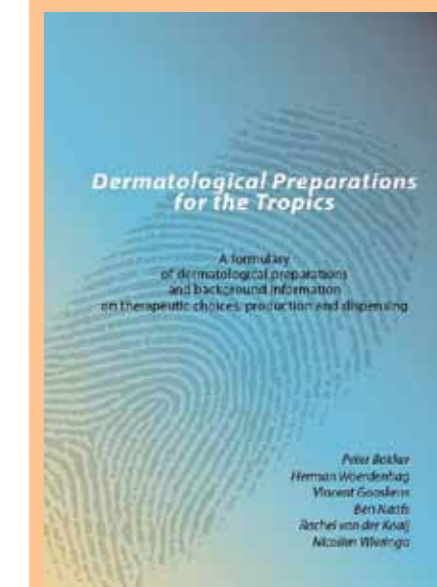
Bart Molenaar, gepensioneerd tropenarts, NI

This book will be very essential in our program to develop community dermatology.

Samson Kiprono, dermatoloog, Kenya

I think it is an excellent resource for all interested in hospital based production.

Donna Kusemererwa, directeur Ecumenical Pharmaceutical Network, Kenya

Weerbaarheidstraining voor mensen met een verstandelijke beperking

Mensen met een verstandelijke beperking zijn vaak kwetsbaar in hun sociale omgeving. Ze hebben moeite met grenzen aangeven en nee zeggen. Daardoor komen ze gemakkelijk in problemen en zijn ze relatief vaak slachtoffer van seksueel misbruik. Leoni van Schaik onderzocht in haar project bij de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid de motivatie van mensen met een verstandelijke beperking om een weerbaarheidstraining te volgen. Dat deed ze in opdracht van NOVO, een grote Groningse zorginstelling voor mensen met een verstandelijke beperking

Door Jolanda Tuinstra
en Rachel van der Kaaij

NOVO organiseert wonen, begeleiden en training voor haar cliënten, maar heeft ook zelf winkels en werkplaatsen waar cliënten werken. Eén van de trainingen die NOVO haar cliënten aanbiedt, is een weerbaarheidstraining. Met rollenspellen oefenen deelnemers bijvoorbeeld wat hun eigen grenzen zijn en hoe ze die kunnen aangeven. NOVO vroeg aan de Wetenschapswinkel om haar training kritisch tegen het licht te laten houden, en om uit te zoeken wat de motivatie van cliënten is om aan deze trainingen deel te nemen. Leoni van Schaick, studente medische sociologie, onderzocht en beantwoordde beide vragen. Ze studeerde in augustus 2012 af.

Theorie in praktijk gebracht, wat zegt de literatuur?

Om te beginnen voerde Leoni een literatuurstudie uit, waarin ze de NOVO-

weerbaarheidstraining vergeleek met andere trainingen. Haar conclusie was dat de 'NOVO-training' zowel qua onderbouwing als qua uitvoering sterk

"Vooral de gedragswetenschappers waren geïnteresseerd in de uitkomsten. Zij kunnen de resultaten benutten in hun dagelijks werk."

lijkt op in de literatuur beschreven trainingen. De trainingen kennen een psychofysieke aanpak, de opzet en inhoud van de training komen overeen, en er bestaan aparte groepen voor jongens en meisjes. Wel beveelt Leoni aan dat NOVO duidelijker onderscheid kan maken in de aanpak en doelen voor de jongens- en meisjesgroepen.

Motivatief van de deelnemers

In het tweede deel van haar onderzoek bestudeerde Leoni de motivatie van cliënten om deel te nemen aan een cursus, en deze af te ronden. Als socioloog gebruikte ze daarbij de Theorie van Geland Gedrag. Deze theorie wordt in de sociologie veel gebruikt om het gedrag en verschillen daarin te verklaren. De theorie onderscheidt verschillende factoren die van invloed zijn op iemands motivatie. De motivatie beïnvloedt vervolgens iemands gedrag. Leoni onderzocht de factoren attitude ('denk ik dat de training goed voor mij is?'), subjectieve norm ('wat vindt de omgeving van de training, bijvoorbeeld mijn begeleider?'), en zelf-effectiviteit ('hoe moeilijk wordt het om de training te volgen, kan ik het wel?').

De uiteindelijke onderzoeksgroep bestond uit 30 mannen en vrouwen die de cursus hadden gevolgd. De meerderheid van hen had een lichte verstandelijke handicap. Leoni wilde graag weten hoe deelnemers over de cursus dachten voordat ze eraan begonnen. Die informatie verzamelde zij deels uit de cliëntdossiers en deels uit een vragenlijst aan de begeleiders van de cliënten. Uit het onderzoek komt naar voren dat de attitude van de cliënt de belangrijkste factor is voor de motivatie om de training te volgen. Voorafgaand aan de training heeft de cliënt een positief of negatief idee over de training en in hoeverre die goed voor hem of haar zal zijn. Dat blijkt een belangrijke factor te zijn voor de motivatie. De andere onderzochte factoren, subjectieve norm en zelf-effectiviteit blijken in dit onderzoek geen invloed te hebben op de motivatie.

Leoni van Schaick beveelt in haar scriptie aan NOVO aan om tijdens het voorgesprek van de training goed na te gaan wat de attitude van de cliënt is, en hier op in te gaan. Dat kan de motivatie bevorderen en zal daarmee de kans vergroten dat de cliënten de training zullen

volgen en afmaken. NOVO is blij met deze resultaten. Peter van Delden, bij dit onderzoek de opdrachtgever vanuit NOVO: "Onze organisatie kan zich door het onderzoek van Leoni een beter beeld vormen van de manier waarop wij een weerbaarheidstraining aanbieden aan onze cliënten. En ook of deze in vergelijking met andere trainingen op het gebied van weerbaarheid verschilt. Vooral de gedragswetenschappers binnen de organisatie waren geïnteresseerd in de uitkomsten. Zij kunnen de resultaten benutten in hun dagelijks werk."

De vraag die nog overblijft, is of de training ook effectief is. Zo is NOVO zeer geïnteresseerd in de vraag of de doelen die de deelnemers vooraf hebben gesteld, worden behaald. "Wij vinden het ontzettend leuk dat er een vervolg komt op dit onderzoek, waarbij de uitkomsten van de trainingen onderzocht worden", aldus Van Delden. Dit onderzoek naar de effecten van de trainingen is op dit moment in volle gang en wordt uitgevoerd door Nienke Riemersma, medewerkster van de Wetenschapswinkel Geneeskunde en Volksgezondheid. Daarvoor kan ze gebruik maken van het grote databestand van Leoni Van Schaick, die meer informatie heeft verzameld dan ze kon beschrijven in haar masterscriptie.

Leoni van Schaik over haar project:

De stage/scriptie vond ik uiteindelijk erg leuk. In het begin moest ik er erg aan wennen dat het onderzoek nog helemaal open stond, ik kreeg gelijk heel veel vrijheid. Dit vond ik aan de ene kant erg fijn, je krijgt het gevoel dat het echt jouw eigen onderzoek wordt. Aan de andere kant vond ik het ook erg lastig. Het plan heb ik zelf opgesteld, samen met NOVO, de Wetenschapswinkel en mijn docent van de opleiding. Vanuit de Wetenschapswinkel heb ik altijd erg goede ondersteuning gekregen: als ik een vraag had of even helemaal niet wist welke kant ik op moest, kon ik altijd bij Jolanda Tuinstra terecht. Na een brainstormsessie met haar zat ik altijd weer vol ideeën en goede moed.

De ondersteuning die ik van NOVO kreeg, vond ik ook erg prettig. Het meeste contact verliep met mijn stagebegeleider daar, Peter van Delden. Andere medewerkers van NOVO hebben mij in het begin van de stage kennis laten maken met NOVO en

de cliënten. Dit was erg leuk en goed, omdat ik hierdoor een goed beeld van de organisatie had voordat ik aan het onderzoek begon. Ik heb tijdens mijn onderzoek geleerd dat ik zelfstandiger ben dan ik dacht!

Ik zou anderen zeker aanraden een stage en onderzoek via de Wetenschapswinkel te doen. Je krijgt op die manier namelijk een kijkje in twee werelden: de wetenschappelijke, onderzoeksweld en de praktijkwereld. Ook vind ik de begeleiding vanuit de Wetenschapswinkel heel fijn, omdat je professioneel geholpen wordt, maar de omgang erg informeel is!

Op het moment dat ik dit schrijf - februari 2013 - zit ik in Hanoi achter de computer van ons hostel. Ik ga samen met mijn vriend 4 maanden door Azië en Australië te reizen. Daarna op zoek naar een baan, maar wat voor baan precies, daar ga ik de komende 3 maanden nog eens goed over nadenken...

Even voorstellen Karen de Bot

Mijn naam is Karen de Bot, 24 jaar oud. Na mijn studie Toegepaste Taalwetenschap aan de RUG ben ik in april 2012 begonnen als communicatie- en secretariaatsmedewerker van de Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie en van alle Wetenschapswinkels samen. Een groot deel van mijn taak als communicatiemedewerker is het beheer van de website. In 2012 is de RUG overgegaan op de nieuwe website en uiteraard gingen ook de Wetenschapswinkels mee. Na het omzetten was (en ben) ik druk met het herschrijven van alle webpagina's, om ze zo helder mogelijk te krijgen. Hiervoor volg ik ook verschillende cursussen. Verder zijn de Wetenschapswinkels actief geworden op sociale media, ik beheer het twitteraccount @ScienceShops-RUG. Op Twitter kan men de stand van zaken bij de

Wetenschapswinkels volgen, bijvoorbeeld nieuws, nieuwe rapporten of aankomende evenementen. Alle dingen die ik doe komen samen bij het vergroten van de naamsbekendheid en zichtbaarheid van de Wetenschapswinkels. Het is ontzettend leuk om te merken dat steeds meer mensen de Wetenschapswinkels kennen en dat je e-mails krijgt uit onder andere Brussel en Berkeley of we onze "wetenschapswinkelgeheimen" willen delen. Daar doe je het voor!

Onderwijswinkel wordt valorisatie-proof

De Wetenschapswinkel Onderwijs bestaat weliswaar al sinds 1979, maar dat wil niet zeggen dat het concept uitontwikkeld is. Een goede organisatie blijft immers streven naar verbetering en aanpassing aan nieuwe tijden. Als nieuwe wetenschapswinkelcoördinator besloot ik mij te richten op het zichtbaarder maken van de winkel, zowel binnen de studierichtingen pedagogie en onderwijskunde als in het onderwijsveld. Ik vond dat het beter moest, maar hoe?

Door Theo van Batenburg

Aandacht voor valorisatie is een kans

In de universitaire wereld komt steeds meer aandacht voor valorisatie, het aantonen van de maatschappelijke waarde van wetenschappelijke kennis. In de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (GMW) zijn de meeste universitaire medewerkers en het beleid nog vooral gericht op de productie van wetenschap en het geven van onderwijs. Dat zal moeten veranderen omdat vanaf 2016 universitair aangetoond moet zijn dat 2,5% van de output is gevaloriseerd.

Over hoe dit gemeten gaat worden is veel onduidelijk, maar het ligt voor de hand dat de wetenschapswinkel daar een belangrijke rol in kan vervullen. Op de website van de wetenschapswinkels kan namelijk goed zichtbaar worden gemaakt hoe de maatschappelijke vraag en het wetenschappelijk aanbod bij elkaar komen. De andere wetenschapswinkels zijn duidelijk verder in het zichtbaar maken van wetenschappelijke kennis en ontwikkelingen richting valorisatie. Daarom probeert de onderwijswinkel zijn opzet in lijn met die van de andere winkels te brengen. Dat is niet altijd gemakkelijk, maar er zijn al een aantal belangrijke stappen genomen.

Vragen en lopend onderzoek als inspiratiebron

Het Nederlandse onderwijs is voortdurend in beweging. Onderwijsbeleid verandert, scholen streven naar vari-

atie, betere resultaten en aanpassingen aan veranderingen in de maatschappij. Er is daarom veel vraag naar de kennis van onderwijskundigen en pedagogen. Veel van die kennis met maatschappelijke relevantie wordt geproduceerd door masterstudenten die onder begeleiding van de wetenschappelijke staf een scriptieonderzoek uitvoeren. Juist in dit gebied tussen de vraag vanuit het veld en het onderzoek door studenten werken de wetenschapswinkels.

Ten eerste is het natuurlijk belangrijk dat vragen vanuit het onderwijsveld bij studenten terechtkomen. Thesisonderwerpen worden meestal aangedragen worden door onderzoekers, zodat studenten bij lopend onderzoek kunnen aanhaken. Maar ook vragen van buiten de universiteit kunnen aan studenten worden voorgelegd. Om een masterstudent te interesseren wordt een korte omschrijving van de vraagstelling op een interne Nestorsite geplaatst. Het nadeel daarvan is dat het aanbod aan scriptieonderwerpen zo voor de buitenwereld is afgeschermd. Wanneer je dat transparanter maakt door het op de website van de wetenschapswinkels te plaatsen, zoals de meeste andere wetenschapswinkels doen, krijgen meer mensen een idee wat er mogelijk is bij onze faculteit.

Vanuit diezelfde gedachte is de Wetenschapswinkel Onderwijs begonnen met het plaatsen van lopend studentonderzoek op de wetenschapswinkelsite. Aan de hand van deze voorbeelden wordt direct duidelijk wat de maatschappelijke relevantie van ons vakgebied kan zijn en het kan zowel studenten als

Wetenschapswinkel Onderwijs in de Grote Rozenstraat

onderwijsinstellingen en beleidsmakers inspireren tot andere projecten. Een simpel maar doeltreffend middel om maatschappelijke relevantie zichtbaar te maken. Daarvoor zijn echter wel meer scriptiebegeleiders nodig die korte informatie over het onderzoek verstrekken. Mogelijk kan een veranderend facultair beleid, waarin aan valorisatie ook praktisch handen en voeten wordt gegeven voor een cultuuromslag zorgen, waardoor dit vanzelfsprekend wordt.

Van grijze literatuur naar wetenschapswinkeltheses

Een ander punt waar we bij de Wetenschapswinkel Onderwijs tegenaan

liepen, was het feit dat scripties niet buiten de faculteit gelezen kunnen worden. Scripties behoren namelijk tot de zogenaamde 'grijze literatuur', die alleen vanuit de faculteit via de eigen bibliotheek kunnen worden geraadpleegd. Het openbaar maken van de grijze literatuur is helaas onmogelijk door afspraken uit het verleden. Op zich is dit niet onbegrijpelijk, omdat we te maken hebben met leerwerkstukken. Maar het effect is dat het voor buitenstaanders hierdoor vrijwel onmogelijk is om na te gaan met welke onderwerpen de faculteit zich bezighoudt. Terwijl er veel scripties zijn die voor veel

mensen interessant kunnen zijn.

Om dit probleem te op te lossen, heeft de Wetenschapswinkel Onderwijs de 'wetenschapswinkelmasterthesis' bij GION/onderwijskunde geïntroduceerd. We vragen de scriptiebegeleiders bij aanvang welke onderzoeken interessant zouden kunnen zijn voor een groter publiek. Wanneer de begeleiders, studenten en eventuele betrokken instelling hiermee instemmen, wordt de scriptie onder auspiciën van de wetenschapswinkel uitgegeven en op de website van de winkels geplaatst. Daarvoor eisen we echter wel een goed niveau. Voor de rest gelden voor een winkel-

masterthesis dezelfde regels als voor een gewone thesis. De thesis verdwijnt echter niet in de grijze literatuur, maar kan door alle geïnteresseerden gelezen worden.

Kortom: de Wetenschapswinkel biedt goede kansen voor het zichtbaar maken van de maatschappelijke waarde van ons vakgebied. Maar dat kunnen we niet alleen, een ondersteunend facultair beleid en de openheid en medewerking van scriptiebegeleiders zijn van groot belang. Dan kan er een vruchtbare samenwerking en een winst situatie tussen wetenschap en maatschappij ontstaan.

De Science Shop Lobby in Europa

Henk Mulder van de Beta-Wetenschapswinkel leidt het door de EU gefinancierde PERARES project, waarin maatschappelijke organisaties, universiteiten en wetenschapswinkels uit 16 landen samen werken om onderzoeksagenda's op te stellen. Na vele jaren pionierswerk begint het project z'n vruchten af te werpen: Henk en andere PERARES leden worden door de EU gevraagd om mee te denken over het vormgeven van de programma's waarmee in de EU voor miljoenen aan onderzoek wordt gefinancierd.

Henk Mulder over de voortgang in het PERARES project: "In 2012 hebben we veel tijd gestoken in het on-line debat. Via de Living Knowledge website proberen we in een dialoog tussen onderzoekers, maatschappelijke organisaties en het publiek, onderzoeksvragen te formuleren. Waar zijn we het met z'n allen over eens dat we het nog niet weten, maar dat het belangrijk is om het wel te weten? Met onderwerpen als nanotechnologie, minderheden en huiselijk geweld hebben we een groot aantal vragen gegenereerd. In 2013 gaan we deze vragen uitwerken in onderzoeksagenda's, en proberen we wetenschapswinkels en financiers hiervoor te interesseren".

Het PERARES project betekent echter ook indirect veel voor de invloed van wetenschapswinkels op het onderzoeksbe-

leid. Zo werd Henk Mulder uitgenodigd om een presentatie te geven op 'Science in Dialogue', het congres over wetenschapsbeleid in Europa, georganiseerd door het Deense voorzitterschap van de EU. Dit leidde weer tot een uitnodiging om de Europese Commissie te adviseren over het versterken van burgerparticipatie in Horizon 2020, het komende meerjaren onderzoeksprogramma van de EU. "Op basis van twee brainstorm met vooral PERARES-leden is nu bij de Europese Commissie het idee ontstaan om burgers al te betrekken bij het allereerste begin van onderzoek: het opstellen van zogenaamde Calls for Proposals. Burgers kunnen zo besluiten voor welk onderzoek er geld komt. Een mooie stap, hoewel wij er op blijven hameren dat ook bij de onderzoeksvoorstellen zelf maatschappelijke organisaties mee moeten kunnen doen, zodat je waarborgt dat het onderzoek ook gericht blijft op maatschappelijke noden".

Ten slotte mocht Henk Mulder in juni als een van de zes maatschappelijke vertegenwoordigers zijn mening geven over Horizon 2020 in een hoorzitting van het Europees Parlement. De inzet, relatief meer geld voor maatschappijgericht onderzoek, is gedeeltelijk gehonoreerd. Er blijft geld voor 'wetenschap en samenleving'. "De verhouding met financiële steun voor het onderzoek van de industrie blijft scheef; de industrie ontvangt bijna 50 maal zo veel, van ons belastinggeld... Ik ben wel blij dat het in Horizon 2020 nu draait om 'verantwoordelijk onderzoek en innovatie'. Het wordt de komende jaren spannend om te zien hoe die mooie woorden ingevuld gaan worden. Wat mij betreft kunnen wetenschapswinkels en maatschappelijke organisaties daar een grote rol in spelen".

Gezamenlijke presentaties

- *Saskia Visser, Rachel van der Kaaij en Jitske Hoornveld; Tussen woord en beeld* Geneesmiddelenvoorlichting van bijsluiters tot filmpjes, presentatie op onderwijsmiddag Studenten-Overleg Farmacie, 22 mei 2012
- *Rachel van der Kaaij, Karin Ree, Jolanda Tuinstra en Saskia Visser; Dress for success!* Fitting CBR-projects in the curriculum: Interdisciplinary approaches and looking for excellence, Storytellingssession, Living Knowledge Conference, Bonn, mei 2012
- *Rachel van der Kaaij, Peter van Kampen, Karin Ree, Jolanda Tuinstra en Saskia Visser; Science Shops as quizmasters and bookcrossers*, Poster op Living Knowledge Conference, Bonn, mei 2012

Bètawinkel

- *Karin Ree; Muddy waters in the Ems River*. Added value of an actor analysis. Co-presentatie in Bonn mei 2012
- *Martje Birker, Daniël Haamke, Annemarie Jäkel, Alexander Jansma, Jorien Rippen; Waterkwaliteit in het Eems-Dollard estuarium*. Wie doet er wat aan? 2012-1
- *Martje Birker, Daniël Haamke, Annemarie Jäkel, Alexander Jansma, Jorien Rippen; Ems-Dollard estuary*. What is the future of the water quality? Poster op Living Knowledge Conference, Bonn, mei 2012
- *Niek Loman; Groener drogen*. Zijn er kansen voor groenverdroging met restwarmte? 2012-2
- *Ruud van der Meer; Ballast water risk assessment in the North Sea*. Evaluating ballast water management exemption in the North Sea region 2012-3
- *Laagland, BSc P.J.M.; Op zoek naar stilte*. Monitoring van verstoringen en geluid in stiltegebieden in Friesland, 2012-4
- *Ruud van der Meer; Marine air*: shipping emissions in ports and their impact on local air quality 2012-5
- *Peter Bakker, Herman Woerdenbag, Vincent Gooskens, Ben Naafs, Rachel van der Kaaij, Nicolien Wieringa; Dermatological preparations for the tropics*. A formulary of dermatological preparations and background information on choices, production and dispensing. 2012
- *Peter Bakker, Vincent Gooskens, Rachel van der Kaaij, Nicolien Wieringa; Presentatie en aanbidding eerste exemplaar 'Dermatological preparations'*, FIP World Centennial Congress of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences, Amsterdam oktober 2012
- *Ruud van der Meer; Aan de overkant niet gewenst*. Het ecologisch risico van ballastwater in de Noordzee. In: Cornelis Douwes 190-36, 2012
- *Karin Ree, Ruud van der Meer en Cato ten Hallers-Tjabbes; Bestrijding van verstekelingen in het zeemilieu*. In: Milieu Dossier nr 5, 2012
- **Organisatie congres Bouwstenen voor een duurzame campus** Stuurgroep Duurzaamheid RU Groningen 14 februari 2012
- **Organisatie charette Duurzaam Zernike** Stuurgroep Duurzaamheid RU Groningen 1 mei 2012
- *Karin Ree, Rachel van der Kaaij e.a.; RU Groningen en lokale duurzame energie*, poster bij Energie Voorwaarts, Drachten 14 juni 2012
- *Karin Ree; Noaberschap en industrie*, lezing voor Milieufederatie Groningen, Borgswaer 27 november 2012
- **Organisatie congres Duurzaam Congresseren** Ubbo Emmius College 28 november 2012

Perares

- *Henk Mulder, Nicola Buckley, Andrea Vargiu and Lotte Krabbenborg; Participatory Communication on Knowledge Production*: Linking Science Shops and Knowledge Debates, in: PCST2012 - 12th

International Public Communication of Science and Technology Conference, Florence, Italy, April 2012: Quality, Honesty and Beauty in Science and Technology Communication - Book of Papers, Observa Science in Society, Vicenza, pp. 122-124

- *Rob Doubleday, Michael Søgaard Jørgensen, Mercy Kamara, Lotte Krabbenborg, Henk Mulder, Padraig Murphy, Nicola Buckley, Leiv Gunnar Lie; Nano-dialogues*: the experiences from researcher-civil society dialogues in PERARES Presentatie in Bonn, mei 2012
- *Henk Mulder; Living Knowledge*. Informed action for local and global change: How community university partnerships contribute. Presentatie aan University of Victoria, Canada, oktober 2012
- *Henk Mulder; Science Shops and PERARES*. Public Engagement with Research and Research Engagement with Society; Presentatie aan University of Victoria, Canada, oktober 2012
- *Henk Mulder; PERARES and PLACES*. Presentatie in Tartu, oktober 2012
- *Henk Mulder; Public Engagement*, PERARES, Science Shops... and Nano-dialogues. Public Lecture, Academy of Arts, Tallinn, oktober 2012
- *Henk Mulder; Coordinating mentoring across the EU to support the development of science shops/CBR centres*. Presentatie in Bonn, mei 2012
- *Henk Mulder; PERARES and 5th Living Knowledge Conference*. Presentatie in Odense, april 2012
- *Henk Mulder, Nicola Buckley, Andrea Vargiu and Lotte Krabbenborg; Participatory Communication on Knowledge Production* - Linking Science Shops and Knowledge Debates. Presentatie in Florence, april 2012

Economie & Bedrijfskunde

- *Neal Bouwman; Increasing Sustainability at the University of Groningen* - An analysis of the Green Mind Award follow-up event. 2012
- *Esther Heckendorf; Labour Market Issues for Clinical Neuropsychologists*. 2012
- *Ruud Vaanhold; Wat zijn de economische en sociale effecten van de militaire basis te Havelte op de regio (en de rest van Nederland)?* 2012
- *Machteld Burgler; A New Service for General Practitioners in the Province of Groningen*. Focus on giving high quality care. 2012
- **Presentatie bij het bedrijfsbezoek van VNO-NCW Noord**

Geneeskunde & Volksgezondheid

- *R.H. Bakker, E. Pedersen, G.P. van den Berg, R.E. Stewart, W. Lok, J. Bouma; Impact of wind turbine sound on annoyance, self-reported sleep disturbance and psychological distress*, artikel 2012
- *Lisanne Fischer; Rouw bij mensen met het chronisch vermoeidheidssyndroom (CVS)* artikel 2012
- *Sanne Jonker; Jongeren in de jeugdzorg en risicofactoren van zwerfgedrag*. Een onderzoek naar de bijdrage van risicofactoren van zwerfgedrag op de duur van zorggebruik bij jongeren in de jeugdzorg. 2012
- *Soraya Nieuwburg; Angst en depressie bij patiënten met de ziekte van Ménière en hun partners* 2012
- *Leoni Helena van Schaick; Weerbaarheidstraining voor mensen met een verstandelijke beperking*. Een onderzoek naar de invloed van verschillende factoren op de intentie van cliënten van NOVO om aan de weerbaarheidstraining van NOVO deel te nemen. 2012
- *Jacoba Hoeksma; Psychosociale arbeidsbelasting van ambulancemedewerkers*. Een onderzoek naar de arbeidsfactoren die in relatie staan met de psychosociale arbeidsbelasting van ambulancemedewerkers en de invloed daarbij van werken op een grote of kleine ambulancepost. 2012
- *Inge van Calkar; De toepassing van de schat-*

tingsmethodiek van de AMA-guide 6e druk bij post-actievemilitairen met psychische beperkingen. Juli 2012

- *C. Engbers; De samenwerking tussen verzeke- ringsartsen en arbeidsdeskundigen binnen de Wajong teams betreffende ASS Artikel*, 2012
- *Stefan Oorthuizen; Wat is het effect van op maat gemaakte inlegzooltjes op specifieke lage rugklachten?* Een literatuurstudie. Onderzoeksrap- port, juli 2012
- *Annelieke Amelink, Marthe Bierens, Jeroen de Boer, Wouter de Boer, Cederic Botjes, Marlon Bosscher, Wopke Dost, Froukje Draaisma, Paul Ensing, Willem Evers, Jan Bart Houwing, Erik Huisman, Marieke Lamers, Anna van Luijk, Vera Numan, Sjoerd Raterink, Karin van der Sluis, Eddy de Tiede, Erik Timmermans, Mette Venema, Laurens Verhoeff, Marion de Vries, Rik- st Wassenaar; Wat zijn de effecten van arbeids- kundige interventies door de NVN op relevante re-integratie uitkomsten van nierpatiënten?* Onderzoek, juni 2012
- *M.S. Kaper, M. de Vries, J. Tuinstra, S. Rutgers; Accep- tance and Coping with Meniere's Disease*. The role of acceptance in quality of life and relationship satisfaction of patients and partners with Meniere's Disease. Presentatie in Bergen, Noorwegen, juni 2012
- *Annelies Brouwer de Koning; Onderzoek naar gezinnen 'zonder opgroei- en opvoedproblemen'*. Oktober 2012
- *Jacoba Hoeksma; Psychosociale arbeidsbelasting van ambulancemedewerkers*. Presentatie op 16 oktober 2012 aan directie en managers UMCG Ambulancezorg in Tynaarlo
- *R.H. Bakker, E. Pedersen, G.P. van den Berg, R.E. Stewart, W. Lok, J. Bouma; (2012) Impact of wind turbine sound on annoyance, self-reported sleep disturbance and psychological distress*. Science of the Total Environment 425: 42-55

Taal, Cultuur & Communicatie

- *Berdien Ritzema, Lotte Oostebrink, Tina Bruinsma, Eltje Beckmann, Shariza Abdoelhak, Eveline Heij, Axel Bogaerds, Ron Mulder, Ilse Couweleers, Annelieke Tillemma, Joris Bellwinkel, Jelle Spijkstra, Ingrid van der Mooren, Anne Carlijn Kok, Meriel Benjamins, Alina Wiersma, Dorothea Oostindiër, Sigrid Leeuwerik; 18 Senia leeswijzers Engels, Nederlands en Duits* (in vertaling), september 2012
- *Nicky de Boer; 'Dat is nou het mooie van lezen'* - Een onderzoek naar het gebruik en de mogelijke optimalisatie van de leeswijzers van Stichting Senia Literair Masterscriptie, augustus 2012
- *Sigrid Leeuwerik; 'Het hangt er een beetje van af wat je van een boek wilt'* - Een onderzoek naar het gebruik en de beleving van leeswijzers door lees- groepen van stichting Senia Literair. Masterscriptie, augustus 2012
- *Audrey Rousse-Malpat; Effectiveness of Focus on Form versus Focus on Meaning*, Masterscriptie, augustus 2012
- *Audrey Rousse-Malpat, Marjolijn Verspoor en Saskia Visser; Frans leren met AIM in het voortgezet onderwijs*. Een onderzoek naar de effecten van AIM-didactiek op schrijven in het Frans van brug- klasleerlingen, Artikel Levende talen tijdschrift 13-3, september 2012
- *Yvonne Wever; La dyslexie et la method AIM*, Masterscriptie, oktober 2012
- *Saskia Visser; Literatuur om over te praten*, workshop op Dag van Taal, Kunsten en Cultuur, 3 februari 2012.
- *Saskia Visser en Marijke Laan; Meertaligheid in de maatschappij*, Gastcollege minor toegepaste taalwetenschap, 19 november 2012
- *Nicky de Boer en Sigrid Leeuwerik; Leesstijlen en leeswijzers*, presentatie voor Senia werkgroepen, 30 november 2012